

Hänvisning

VN/27263/2023

Justitieministeriet

kirjaamo.om@gov.fi

Kontaktperson

Jurist Camilla Hägglund-Palmqvist

Ärende

Begäran om utlåtande om arbetsgruppens betänkande om utveckling av bestämmelserna om ungdomsstraff

Ålands landskapsregering har den 22 oktober 2025 beretts tillfälle att inkomma med ett utlåtande om arbetsgruppens betänkande om utveckling av bestämmelserna om ungdomsstraff. Utlåtandet ska vara inlämnat senast den 3 december 2025.

Arbetsgruppens betänkande

Regeringsprogrammet i riket har som mål öka användningen av ungdomsstraffet som bedömts ha tydliga styrkor genom sin konkretion, intensitet och möjlighet att anpassas efter den ungas individuella behov. Arbetsgruppen anser därför i sitt betänkande att påföljden bör behållas även om den hittills inte nått sin målgrupp fullt ut. Det föreslås att maximitiden för ungdomsstraffet förlängs från ett år till två år för att det i större utsträckning ska kunna användas som alternativ till villkorligt fängelse. Samtidigt utvidgas förutsättningarna för att döma ut ungdomsstraff så att det oftare ska övervägas i fall där villkorligt fängelse annars skulle komma i fråga utan att ändra utgångspunkten att ovillkorligt fängelse krävs när vägande skäl talar för det. Bestämmelserna som styr domstolens prövning förtydligas för att stödja en mer konsekvent användning av påföljden.

Påföljdsutredningen ska även fortsättningsvis göras för misstänkta under 21 år som riskerar strängare straff än böter men reglerna förtydligas. För unga under 18 år ska Brottspåföljdsmyndigheten särskilt bedöma behovet av övervakning och stöd samt om ungdomsstraffets intensiva åtgärder är lämpliga. Utredningen ska också innehålla uppgifter om deltagande i verksamhet som främjar ett liv utan brott, och hälsomyndigheten läggs till som samarbetspart i frågor som berör missbrukar- och beroendevård. En ny bestämmelse innebär att unga som behöver stöd ska kunna hänvisas till relevanta tjänster redan under utredningen. Brottspåföljdsmyndigheten ska dessutom

uppdatera utredningen om den ungas situation förändras, och domstolen ska försäkra sig om att aktuella uppgifter finns vid avgörandet.

När det gäller verkställigheten av ungdomsstraffet förtydligas att övervakningen ska omfatta möten, program och stöd som stärker den ungas sociala handlingsförmåga och förebygger brott. Brottsförebyggande åtgärder lyfts in som en uttrycklig del av påföljden, och även annan samhällsorienterad verksamhet kan ingå om den godkänns av Brottspåföljdsmyndigheten. Arbetslivsorienteringen ska genomföras oberoende av om utbildning är svår att ordna, och vikten av studier betonas genom att unga ska hänvisas till utbildning vid behov. Den dömde kan frivilligt delta i missbruks- och beroendevård som del av straffet, utan att ett återkallat samtycke normalt påverkar verkställigheten. Verkställigheten kan anpassas efter den ungas situation: intensiteten får minskas när två tredjedelar av straffet är avtjänade och återfallsrisken bedöms som låg, men kan också ökas om livssituationen kräver det. Slutligen förtydligas relationen mellan ungdomsstraff och ovillkorligt fängelse i bestämmelser om när annan påföljd ska väljas.

Landskapsregeringens utlåtande

Landskapsregeringen har inte tagit del av förslaget på svenska utan endast ett sammandrag av de centrala förslagen i betänkandet som översatts av justitieministeriets tjänstemän till svenska. Enligt 38 § självstyrelselagen för Åland ska skriftväxling mellan statliga myndigheter och landskapsregeringen ske på svenska.

Om ett lagstiftningsärende inte är av särskild betydelse för Åland, men det ansvariga ministeriet anser att det vill informera landskapsregeringen om ärendet eller bereda landskapsregeringen tillfälle att yttra sig får informationen ges med en tillräcklig sammanfattning på svenska av de huvudsakliga lagförslagen och paragraffförslagen på svenska, vilka samtliga exempelvis kan ingå i ett betänkande som i övrigt publicerats enbart på finska. Landskapsregeringen gör bedömningen att den översättning som gjorts är tillräcklig för att landskapsregeringen ska kunna avge sitt yttrande. Landskapsregeringen yttrar sig således enbart över den information som finns på svenska.

Förslaget bedöms inte medföra några nya skyldigheter för de åländska myndigheterna. Dock kan förslaget innebära utökade uppgifter bland annat för social- och hälsoskyddsmyndigheterna som läggs till som samarbetspart i frågor som berör missbrukar- och beroendevård. Till denna del är det inte möjligt att bedöma de totala konsekvenserna av förslaget utgående från den översättning som erhållits.

Landskapsregeringen konstaterar att den föreslagna ändringen till samtliga delar berör rikets lagstiftningsbehörighet och således berör den inte åländsk lagstiftningsbehörighet.

Landskapsregeringen har inga anmärkningar mot arbetsgruppens betänkande och finner inte heller några bestämmelser som skulle stå i strid med självstyrelselagen eller landskapslagstiftning.

Minister

Ingrid Zetterman

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist